

ПАРТНЕРСТВО И САРАДЊА ИЗМЕЂУ ПОРОДИЦЕ И ШКОЛЕ

Маја Ненадић¹
Славиша Аврамовић

Апстракт: У раду се разматрају значај комуникације и сарадње породице и школе, као и различити облици те сарадње у школском узрасту. Посебна пажња се посвећује методама рада родитеља са дјецом, које могу значајно утицати на успјех дјетета у школи и његов укупан развој. Истражује се позитиван утицај добре комуникације и сарадње између породице и школе, као и негативне посљедице које могу произаћи из лоше комуникације и неефикасне сарадње. Разматрају се разлози који доводе до лоше комуникације и сарадње, као и могући начини за превазилажење тих проблема. Препоруке укључују стратешке активности и приступе који могу побољшати комуникацију и сарадњу између свих укључених страна, што је од суштинског значаја за успјешно образовање и развој дјете.

Кључне ријечи: Комуникација, сарадња, породица, школа, методе, утицај комуникације, утицај сарадње и препоруке.

УВОД

Овај рад се бави значајем породице у процесу васпитања и образовања дјете, наглашавајући колико је подршка родитеља важна за остварење образовних циљева и развој дјетета. Фокус је на сарадњи између породице и школе, која представља кључни фактор у постизању оптималних резултата у дјечијем образовању. Рад истражује како сличне методе и средства које користе родитељи и учитељи могу олакшати дјетету да заволи школу, редовно испуњава своје обавезе, развија социјалне вјештине, постиже успјех у учењу и усваја лијепе манире.

Анализирају се начини на које школа може подстицати и одржавати активну и конструктивну сарадњу са родитељима, истичући значај транспарентне комуникације и практичне подршке у рјешавању педагошких питања. Кроз добру сарадњу, и родитељи и учитељи могу боље разумјети потребе и достигнућа дјетета, те правовремено пружити помоћ када је то потребно. У фокусу су изазови у успостављању ефикасне сарадње између породице и школе, као и могућности за њено унапређење. Истиче се да без присне и искрене сарадње дјеца неће моћи постићи свој пуни потенцијал, те да је на школи одговорност за успостављање и одржавање висококвалитетне комуникације са родитељима. Циљ овог рада је да нагласи важност интеграције и сарадње породице и школе како би се омогућио оптималан развој дјетета и постизање његових образовних циљева. Разматрају се културни и социоекономски фактори који могу утицати на сарадњу између породице и школе. Наглашава се потреба за индивидуалним приступом сваком ученику и његовој породици, узимајући у обзир њихове специфичне околности и потребе. Само уз овакву холистичку и инклузивну стратегију могуће је осигурати да сва дјеца имају једнаке шансе за успјех у образовању и да се максимално искористе потенцијали сваког ученика.

¹majanenadicc9@gmail.com

ЗНАЧАЈ КОМУНИКАЦИЈЕ И САРАДЊЕ ИЗМЕЂУ ПОРОДИЦЕ И ШКОЛЕ

Улога школе данас се разликује од традиционалног начина школовања, с обзиром на разноврсне изворе информација и повећана очекивања родитеља. Добра сарадња породице и школе је кључна за успешан васпитно-образовни процес, што зависи од квалитетне комуникације родитеља и учитеља. Неопходно је константно усавршавање обје стране, јер су одговорни за свеобухватан развој дјете. Будимир (2008) наглашава да су родитељи и наставници одговорни за физички, здравствени, интелектуални, морални и радни развој дјете. Комуникација између школе и породице треба да укључује размјену информација о дјетету, усклађивање правила и образовних захтјева. Планска сарадња и праћење дјететовог рада доприносе његовом успјеху и напредовању.

ОБЛИЦИ КОМУНИКАЦИЈЕ И САРАДЊЕ ПОРОДИЦЕ И ШКОЛЕ

Како би се побољшао и унаприједио однос родитеља и школе постоје разни облици комуникације и сарадње. Постоје бројни облици комуникације и сарадње породице и школе.

Јовановић (2014) наводи неке од облика којима школа информисе родитеље:

- Индивидуални контакти;
- Сарадња са групама родитеља;
- Одјељенски састанци родитеља;
- Заједнички састанци родитеља, ученика и наставника;
- Остали облици сарадње.

Илић (Пић, 2010) сматра да се најчешће спомињу и у пракси примјењују следећи облици:

- Индивидуални контакт;
- Родитељски састанци;
- Опште и педагошко образовање и усавршавање;
- Организација значајних акција школе;
- Библиотека за родитеље;
- Учешће родитеља у осталим видовима живота и рада школе;
- Дан „отворених врата“ школе родитељима.

Модерне технологије, као што су електронска пошта и апликације за размену порука, значајно олакшавају комуникацију између родитеља и наставника, пружајући могућност брже размене информација и бољег праћења напретка ученика (Bower, Griffin, 2011).

Индивидуални контакт може да се одвија у школи или у кући гдје дијете живи. Практика показује да лични контакт представља незамјенљив облик комуникације и сарадње породице и школе. Предност личног контакта између породице и учитеља јесте у томе што се непосредно упознају са материјалним, културним, здравственим, педагошким и другим условима у породици. На овај начин учитељ има увид о томе како породица утиче на интелектуални развој дјетета, као и његов однос према породици. Поред ових сазнања учитељ долази и до сазнања о томе шта дијете ради у слободно вријеме, води ли се брига о дјечијем културном владању или на какве тешкоће родитељи наилазе у свом васпитном раду. Требало би да родитељи код куће буду укључени у развој дјетета тако што ће им помагати током рада домаћих задатака и разговарати о значају и важности образовања (Ђуришић, Дућановић, 2023). На овај начин учитељ поред упознавања дјетета добија и неке информације о самим родитељима, њихов образовни и васпитни ниво, какав им је поглед на живот, шта вреднују и цијене а шта не. Поред тога и родитељи ће упознати учитеља и његове захтјеве које очекује од дјете. Током индивидуалног контакта најбоље се уочавају васпитни проблеми појединца, најотвореније се воде разговори и најлакше се дају савјети.

Слабости индивидуалног контакта јесу у томе што учитељи најчешће посјећују дјетету која стварају велике проблеме у школи или дјетцу својих познаника. Да би остварили добар контакт разговор увијек треба започети позитивним стварима о дјетету, прихватити циљеве и жеље родитеља у погледу на дијете, размјењивати са родитељима запажања о дјетету, пажљиво слушати

критике и жалбе родитеља као и понудити више рјешења неког проблема (Garbacz et al., 2020). Неке од мана индивидуалног контакта су: ограничене перспективе, временско ограничење, могући губитак добијених информација, могуће непристрасно повјерење, мањак учитавања идеја, ограничена могућност за учење из различитих искустава (Epstein et al., 2018).

Илић (Plić, 2010) сматра да постоје три врсте родитељских састанака:

- a) Општи
- b) Разредни
- c) Одјељенски

Општи родитељски састанци се често користе и дају добре резултате. Представљају колективно информисање родитеља о дешавањима у школи. Организују се за све родитеље једне школе, заказују се када је неопходно да сви родитељи учествују о доношењу значајних одлука. Овакви састанци морају бити добро испланирани да би могли да испуне свој циљ. Извјештавају о раду школе, већим заједничким акцијама, општим чиниоцима успјеха, екскурзијама или излетима. За успјех општих родитељских састанака значајни су и други фактори као што је вријеме које мора одговарати већини учесника. Неопходно је обезбједити долазак већег броја родитеља (Epstein, J. L. 2001).

Разредни и одјељенски родитељски састанци организују се када се дају информације или се расправља о проблемима значајним за разред. На оваквим састанцима се прича о времену поласка у школу, преласку са разредне на предметну наставу, завршетак школовања, одлазак на екскурзију или организацији школе у природи. Одјељенски родитељски састанци се организују за родитеље одјељења, заказује га и води одјељенски старјешна. Овакви састанци се планирају годишњим програмом рада педагошке установе. Трајање оваког састанка не би требало да буде дуже од једног сата. Поред свега наведеног потребно је обезбједити и просторију са довољним бројем мјеста (Deslandes, Bertrand, 2005).

Поред учитеља данас се доста очекује и од самих родитеља, када су они недовољно пипремљени за своју педагошку улогу, нормално је тражити од родитеља и учитеља да подижу своју општу културу и унапређују и усавршавају своја знања. Илић (Plić, 2010) сматра да постоје разни начини усавршавања а то су:

- Школе за родитеље
- Курсеви
- Семинари
- Предавања

Школа за родитеље је веома тражена и помаже родитељима у лакшем, бржем и успјешнијем васпитању дјете. Она траје два или три мјесеца и организована је по плану и програму потреба за родитеље. Школе за родитеље обухватају разне теме које се мијењају стално у зависности од потреба и интересовања родитеља.

Курсеви и семинари трају краће од неколико дана до пар седмица и обухватају полазнике разних категорија родитеља, учитеља и свих других који су заинтересовани за васпитање дјете.

Свака педагошка установа током године би требало да организује неке акције као што су на примјер приредбе, изложбе или екскурзије. Поред чланова школе, да би се добро организовале и одржале ове акције потребно је укључити и родитеље као једна од активности у школи (Ђуришић, Дућанај, 2023). Разна истраживања говоре како би разне приредбе и изложбе биле на најбољи начин оджане, ученицима је потребна велика подршка родитеља. На основу својих способности и могућности родитељи се укључују и помажу у самој организацији (Wilder, 2014).

Изложбе и приредбе имају велики значај у развоју дјете. На овим дешавањима дјети се развија такмичарски дух, креативност, жеља за побољшањем и напредовањем. Поред наведених ставки развија се и самопоуздање које је веома значајно за даљи живот и рад дјетета.

МЕТОДЕ РАДА РОДИТЕЉА СА ДЈЕЦОМ

Када је школовање дјетета у питању веома је важна подршка родитеља. Родитељи треба да буду доступни дјечи и да их подржавају. Постоје неки погрешни ставови родитеља који могу довести до потешкоћа у развоју дјетета:

- Родитељи пружају дјетету мање љубави него што му је потребно;
- Родитељи који желе да буду ауторитет и да намећу њихово мишљење дјечи, дјеца могу да раде само оно што они допусте;
- Родитељи који желе да њихово дијете оствари жеље које они нису могли током своје младости;
- Родитељи који своје проблеме у браку или животу искаљују на дјетету;
- Родитељи који истичу да њихово дијете нема мане.

Епштејн, Сандерс, Симон, Салинас, Јансони, Ван Ворхис (Epstein, Sanders, Simon, Salinas, Jansorn, Van Voorhis, 2002) сматрају да постоји шест облика родитељске укључености у дјечије образовање. Како би боље објаснили начине родитељске укључености класификовали су и објаснили дате методе на следећи начин:

- Родитељство – пружање помоћи и подршка у развијању родитељских компетенција, стварање позитивних породичних односа, припрема дјеце за школу,
- Комуникација – договор и комуникацијама учитеља са родитељима о плану и програму напредовања дјетета,
- Волонтирање – укљученост родитеља у школске активности,
- Учење код куће – помоћ дјечи у раду код куће и савјетовање родитеља о начинима на које могу помоћи,
- Доношење одлука – родитељи су укључени у живот и у рад школе,
- Сарадња са локалном заједницом – коришћење ресурса локалне заједнице ради позитивног и лаког развоја дјеце.

Спасојевић (Spasojević, 2011) сматра да постоје следеће методе које родитељи могу да користе током рада са дјецом:

- Метода увјеравања и убјеђивања;
- Метода вјежбања и навикавања;
- Метода подстицања и храбрења;
- Метода преусмјеравања и спречавања.

Метода увјеравања и убјеђивања

Ова метода се често поистовјећује са вербалном методом и једна је од најзаступљенијих. Код ове методе током разговора са дјететом потребно је користити термине које он разумје и може замислити у својој глави. Метод увјеравања и убјеђивања најчешће се користи када желимо нешто да објаснимо дјетету, да му укажемо на добре или лоше ствари које ради. Како би овај метод могли да користе, родитељи морају и сами да се придржавају својих правила. Када користимо ову методу потребно је имати аргументе које ће се користити у образложењу. Аргументи морају бити реални, потпуни и доступни. Потребно је користити доста примјера који су очигледни и конкретни. Објашњавање мишљења и става родитеља је веома важно у разговору са дјецом.

Спасојевић (Spasojević, 2011) спомиње средства која се користе током примјене ове методе:

- Објашњење представља начин на који се указује на проблем у васпитању који желимо да промијенимо. Објашњења треба да буду јасна и на вријеме припремана, како би их дјеца разумјела. У случају да дјеца забораве неко објашњење, присјећамо их на правила.
- Указивање на узроке неког понашања, које ће указати на посљедице неког поступка. На овај начин дјеца постају одговорна за своје поступке. Када објашњавамо дјечи првила потребно им је дати до знања шта може да се деси у случају да то правило прекрше, али да то не буде

заstraшујуће за дјецу. Када се примјени одређена посљедица, потребно је објаснити дјетету због чега је дошло до исте.

- Стицање искуства увјерењем представља давање примјера из социјалне околине. На овај начин дјеци ће све да буде јасније и биће у могућности да уоче позитивне и негативне стране неког понашања. Овако ће дјеца стећи много искуства.

Потреба је имати на уму да се овом методом не могу остварити значајни резултати. Велики утицај на дјецу имају и његови вршњаци. Дјеца често сматрају правила родитеља старомодним и може доћи до супротстављања родитељима.

Примјер методе увјеравања и убјеђивања:

Познато је да се код нас дјеца сусрећу са алкохолом или цигаретама прије своје 18. године. Када се то деси родитељи покушавају то да порекну и тако долази до проблема. Чим се уочи да дјеца конзумирају алкохол потребно је на фин пријатељски начин разговарати са дјецом. Потребно је користити што више примјера да би дјетету објаснили због чега је то штетно. Потребно је редовно пратити промјене дјетета.

Метода вјежбања и навикавања

Овај метод је један од поузданијих и на овај начин дијете стиче добре навике. Током честог понављања и вјежбања одређеног понашања доводи до аутоматизације неких поступака.

Као што се метода вјежбања и навикавања зове ова два процеса су веома повезана. Вјежбањем неког поступка или понашања долази до њиховог навикавања и усавршавања. Током вјежбања потребно је дијете подстицати и охрабривати како би се постигли жељени резултати. Када је ова метода у питању познато је да родитељи некада знају да претјерују и користе је у погрешном тренутку. Навикавање је најбоље започети током раног дјетињства. Дјеца могу да вјежбају и да се навикавају и кроз разне игре, што је доказано најбољи начин усвајања нечега. Током каснијег периода живота навикавање је теже и оне навике које смо усвојили јако их је тешко промјенити (Kretch, Adolph, 2013).

Нека средства којима се служимо у примјени ове методе су:

- Стабилан систем правила представља неки кућни ред. Како би дјеца навикла да обављају нека задужења потребно је направити неки седмични план. Веома је важно да се тај план организује у договору са свим члановима породице и да се не намећу. Потребно је да сви поштују овај план и на тај начин ће дјеца усвојити неке добре навике и знаће да треба да извршавају своје обавезе на вријеме.
- Лични примјер родитеља је један од најбољих, јер дјеца од раног периода уче по моделу. Потребно је да се родитељи понашају како желе да се њихова дјеца понашају. Како што могу усвојити добре особине родитеља, тако могу и оне лоше.
- Позитивни узор у понашању родитељи у свом социјалном окружењу проналазе добар примјер понашања. Мана овога јесте да родитељи некада могу бити пристрасни и у том тренутку не уочавају лоше стране свог примјера. Кад дјеца сазнају за те лоше стране изабраног узора долази до проблема. Потребно је прво добро уочити особине примјера и указати на његове лоше и добре стране (Spasojević, 2011).

Метода подстицања и храбрења

Што се тиче ове методе, она се сматра једном од најисправнијих у педагошким дјеловањима на успјех. Позитивна страна овог метода јесте у томе што ће се поштовати могућности жеље дјетета и оно ће се храбрити у том правцу. Потребно је и да околина дјелује охрабрујуће да би дијете могло да искаже свој пуни потенцијал. Овај метод је пожељан и у раду са дјецом са потешкоћама, али и са даровитом дјецом. Кроз овај метод уочавамо да је битно бавити се свим дијеловима васпитања и образовања дјетета, али да је најважније усредсредити се на њихове

жеље. Превелика очекивања од дјете могу довести до пада мотивације, док прениска очекивања могу довести до мањка интересовања за нешто (Almquist, Brännström, 2018).

По Спасојевићу (Spasojević, 2011) средства која се служе су:

- Похвала и признање представљају знак одобравања и подршке. Користимо се разним похвалама како бисмо исказали задовољство због постигнутог успјеха дјетета, његовог залагања и труда. Што се тиче овог средства сматра се да је пожељно користити похвалне ријечи, али никако претјеривати у њиховом кориштењу.
- Обећање да ће након што ураде нешто добро добити неку награду доводи до веће мотивације и жеље за успјехом, као и до тога да желе што прије да испуне свој задатак. На овај начин дијете постаје свјесно да послјије доброг понашања долази награда, а послјије лошег казна. Како би се дошло до позитивног циља потребно је да дијете изрази жељу за нечим дуго прижељкиваним и мотив ће онда бити већи.
- Награде не би требало да буду честе, јер онда губе свој смисао. Потребно је бити што опрезнији током награђивања дјетета, јер неке награде знају да досаде дјец и они неће испунити свој задатак. Потребно је користити награду чија функција је позитивна и може побољшати понашање дјетета.
- Такмичење је веома позитивно током унапређивања могућности дјетета. Потребно је да у дјетету пробудимо жељу за напредовањем и постизање бољих циљева. Такмичење може бити ваома занимљивог карактера. Што се тиче такмичења највише је заступљено у спорту. Негативна страна јесте у томе ако дијете очекује превише од себе и то на њега физички или психички лоше дјелује.

Метода преусмјеравања и спречавања

Ова метода се најчешће користи у спрјечавању лошег понашања, гдје родитељи интервенишу да би се на вријеме избјегле непожељне ситуације. Најчешће се користи код запуштене дјеце. До овога може доћи ако дјеца избјегавају родитеље или само родитељи не желе одговорност васпитања њихове дјеце. Породица је одговорна за своју дјецу без обзира да ли су у добрим или лошим материјалним или социјалним условима. Потребно је да дјеца одрастају уз пружање љубави, разумјевања и подршке, као и да се поштују њихове потребе (Spasojević, 2011):

Средства која се користе у овој методи слједећа:

- Надзор представља посматрање дјеце током њиховог раста и развоја. На овај начин можемо уочити дешавања у њиховом животу, проблеме на које наилазе. Код овог средства често може доћи до конфликтних ситуација које треба што боље избјећи. Неопходно је уочавање грешака током понашања дјетета, да би се те грешке могле исправити.
- Опомена се користи како би се дјетету указало да је прекршило неко већ постављено правило. Потребно је да буду добронамјерне и одмјерене, не би требало да се често понављају. Потребно је поступати у складу са опоменом, ако сматрамо да ћемо на крају попустити боље је и не изрицати опомену. Дјеца се опомињу око мало крупнијих ствари, честе опомене доводе до незадовољства дјетета и дијете почиње да сматра да нема право на своје мишљење.
- Критика се изриче у случају да више опомена ништа неће промијенити. Оне су чврсто и аргументима потковано изражавање незадовољства за неко понашање. Потребно је да се јасно искажу иначе може доћи до забуне да је дошло до недостатка бриге и љубави родитеља према дјетету. Никако се не требају исказивати када смо љути, нити да пријетимо дјетету, него се јасно изражава незадовољство.
- Забрана представља слједећи ниво непоштовања правила. Када критика нема никакву вриједност долази до неких забрана. Као и критика забране се не исказују у љутњи нити да би омаловажавале дијете, него да би се промјенио начин опхођења дјетета према својим обавезама.

- Казна је једна од најпримјењенијих начина на који ће се дјетету дати до знања да је нешто погријешило. Потребно је добро размислити прије него што казнимо дијете. Саму казну је потребно исказати смирено без икакве љутње, бијеса или гнијева. Казне су некада најстресније за дјецу и знају довести до најбољих резултата.

ПОЗИТИВАН УТИЦАЈ ДОБРЕ КОМУНИКАЦИЈЕ И САРАДЊЕ ПОРОДИЦЕ И ШКОЛЕ

Када говоримо о утицају комуникације и сарадње породице и школе можемо уочити да је услед позитивне комуникације и мотивација код ученика повећана. У случају добре комуникације школе и родитеља ученици развију самопоуздање. Познато је да у данашње вријеме ученици све више бјеже са наставе, имају лоше оцјене то се све може промјенити добром комуникацијом и сарадњом родитеља и учитеља. Код ученика ће бити заступљени исправни облици понашања. Мичел (Mitchell, 2024) истражује развојну динамику партнерстава између школе и породице. Његова студија наглашава повећану потребу за заједничким напорима између школа и породица како би се одговорило на повећане потребе менталног здравља ученика. Мичел сугерише да успјешна сарадња захтијева и разумијевање јединствених изазова са којима се суочавају ученици и породице.

Травар (2021) истиче да је квалитетна и конзистентна комуникација између родитеља и наставника кључна за успјешну сарадњу. Редовна и отворена размјена информација омогућава боље праћење дјететовог развоја и брже реаговање на евентуалне изазове у образовању.

Станојловић (2008) сматра да дијете које живи у слабијим социоекономским условима, ако на дијете дјелује позитивна и стимулативна клима, могу се постићи веома добри резултати. Током позитивне комуникације родитељи добијају битне информације о потребама, жељама и могућностима дјетета. Родитељи самим тим могу да помогну дјечи да остваре неки свој циљ или помогну дјетету да ријеши неки проблем. Поред позитивних информација које родитељ може да добије од учитеља, добија и мало лошије информације као што су на примјер да му неки предмет баш и не иде, на тај начин родитељ може помоћи дјетету да то усавршава и унапрјеђује. Ђуришић и Бунијевац (Ђуришић и Бунјевас, 2017) наводе да школе и просвјетни радници треба стално да подстичу укљученост родитеља у све дијелове дјететовог рада и напредовања и да омогуће родитељима да буду присутни у школи. Учители стичу слику о дјетету, помаже му да ријеши неки проблем или да превазиђе неку препреку и на тај начин помогне ученику да боље и брже напредује. Половина (2008) нам објашњава да велику улогу у доброј комуникацији и сарадњи школе и родитеља има и сам директор. Потребно је да се директор укључи у рад учитеља и да их подстиче да напредују у свом раду. Едвардс и Алдред (Edwards & Alldred, 2000) истичу да је адекватно учествовање родитеља у живот и рад школе веома важно за постигнућа дјетета, школску климу, посвећеност школи, социјалне односе у школи и др.

НЕГАТИВАН УТИЦАЈ ЛОШЕ КОМУНИКАЦИЈЕ И САРАДЊЕ ПОРОДИЦЕ И ШКОЛЕ

Као што добра комуникација и сарадња могу позитивно утицати на дијете, тако лоша комуникација и сарадња могу имати негативан утицај. Негативан утицај се уочава када дијете не постиже ни минимално од траженог. Школа и породица имају највећи утицај на раст и развој дјетета, па ако је комуникација између ова два фактора негативна или недовољна, напредак дјетета ће бити спор или ће изостати. Сузић (Suzić, 2005) наводи да родитељи често не разумију зашто њихово дијете не жели да учи и ради, што је у природи дјетета. Учители треба да буду добро образовани за рад са дјецом, али и статус родитеља утиче на успјех дјетета. Велики број дјеце жели да се поистовети са својим родитељима, што може довести до неуспјеха и разочарења. Потребно је радити и разговарати са дјецом и ускладити методе рада школе и породице.

Школа треба да буде упозната са односима у породици, условима у којима дијете живи и очекивањима која се од њега имају. Неки родитељи не желе да сарађују са школом на овај начин, што отежава рад учитеља. Понекад су родитељи посвећени само једном дјетету, што доводи до

патње другог дјетета. Родитељи често сматрају да рад школе није добар, као и начин рада учитеља. Учители такође могу правити грешке. Неки користе само једну методу рада, што дјецу чини незаинтересованом и мање мотивисаном. Неки учители сматрају да им није потребно даље усавршавање, иако се вријеме мијења и неке методе застарјевају. Џиновић, Павловић и Милошевић (Džinović, Pavlović i Milošević, 2007) говоре да су родитељи првобитно били искључивани као неадекватни за рад са дјецом. Током XX вијека, дјецу је требало издвојити из заостале породичне средине, а школовање родитеља довело је до њиховог укључивања у сарадњу са школом. Родитељи су постали потребни школи као помоћна рука, чиме је утемељена комуникација.

РАЗЛОЗИ ЛОШЕ КОМУНИКАЦИЈЕ И САРАДЊЕ ПОРОДИЦЕ И ШКОЛЕ

Током школовања дјетета може доћи до проблема у комуникацији и сарадњи родитеља и учитеља. Ово је велики проблем и важно је брзо и ефикасно ријешити га како би се избјегли већи проблеми који могу утицати на успјех ученика. Мандић, Радовановић и Мандић (Mandić, Radovanović i Mandić, 2000) истичу да су родитељски састанци најбољи начин за побољшање односа учитеља и родитеља. Ако родитељи не могу присуствовати састанцима, треба организовати индивидуалне састанке. Један од великих проблема је увјерење родитеља да су њихова дјеца увијек у праву. Разни методи разговора могу помоћи у рјешавању овог проблема. Лош однос са вршњацима и насиље су чести проблеми, укључујући сајбер насиље на друштвеним мрежама. Неки родитељи сматрају да је само школа одговорна за васпитање и образовање дјетета, што доводи до њиховог слабог укључивања у рад са дјететом и окривљавања школе за неуспјех. Лоша мотивација дјете доводи до лоших оцјена, што незадовољава родитеље. Ово може бити резултат незаинтересованости учитеља или недостатка укључивања родитеља у васпитање и образовање дјетета. Породични проблеми или насиље у породици такође могу утицати на успјех ученика (Đurišić, Bunijevac, 2017). Без добре комуникације и сарадње, родитељи неће бити свјесни шта се дешава у школи и неће моћи на вријеме ријешити проблеме. Када дође до насиља у школи, сви у школи треба да се укључе у рјешавање проблема, а не да се проблем рјешава само са дјететом које се понаша насилно.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ПРЕВАЗИЛАЖЕЊЕ ПРОБЛЕМА У КОМУНИКАЦИЈИ И САРАДЊИ ПОРОДИЦЕ И ШКОЛЕ

Током комуникације и сарадње на различите начине може доћи до неког проблема или неразумијевања. Постоји велики број начина на који се ти конфликти и неразумијевања могу ријешити, а да то не шкоди дјетету.

Истраживање објављено на Харварду испитује важност фреквенције и садржаја комуникације између наставника и родитеља, показујући да редовна и значајна комуникација може значајно побољшати успјех ученика. Аутори препоручују стратегије као што су јасна и конзистентна комуникација и коришћење различитих комуникационих канала за унапређење односа између школе и породице (Kraft & Dougherty, 2020). Такође је о овоме писао и Јовановић (2014) који наводи да је потребно родитеље извјештавати о школском успјеху њиховог дјетета. Недостатак правилног извјештавања доводи до неспоразума и потешкоћа што ће довести до проблема у сарадњи и комуникацији породице и школе. Када је ријеч о породици, оне могу бити различите, неке су у добром материјалном стању, неке не, неке су социјално добро развијене, неке не као што су неке потпуне, а неке непотпуне. Учитељ приликом комуникације и сарадње са родитељима мора имати у виду све ове чињенице које чине једну породицу. Пожељно је да се и родитељи и учители сложе око тога на који начин ће се вршити васпитање и образовање код куће и школе, али је битно и да дјеца буду задовољна овим начином рада. Мартинчевић (Martinčević, 2011) сматра да је потребно обратити и велику пажњу уређењу просторија школе, јер дјеци треба лијеп и срећен простор. Важно је да се обавезе подјеле на оне које ће се рјешавати у школи и оне које ће се рјешавати код куће. Овакав распоред побољшава напредовање дјетета и олакшава рад родитеља и учитеља са дјецом.

Кроз овај рад можемо уочити неке савјете за породицу и школу како би комуникација и сарадња биле позитивне и како би се неки проблем превазишао.

Неки од савјета који су корисни за породицу:

- Посвећујте вријеме да слушате шта ваше дијете има да каже, објасните им да је њихово мишљење важно и да га цијените.
- Редовно разговарајте са учитељима и прикључите се родитељским састанцима.
- Питајте своје дијете како је прошао његов дан у школи и шта је научио.
- Учите дијецу како да рјешавају своје конфликте на конструктиван начин. Ово ће им помоћи и у школској и у породичној средини.
- Покажите дјетету како се поштују други и како се рјешавају проблеми без агресије и насиља (Deslandes, 2001).

Савјети корисни за школу:

- Омогућите отворену и редовну комуникацију између учитеља и родитеља. Пошаљите информације и обавјештења редовно.
- Организујте редовне састанке с родитељима на којима могу изнијети своје ставове и проблеме.
- Организујте радионице и семинаре за родитеље о методама васпитавања и како помоћи својој дјечи у учењу.
- Укључите заједницу у школске активности. Организујте догађаје и активности које ће учинити школу центром заједнице.
- Имајте правила у вези са међусобним односима и конфликтима, обучите учитеље како да ефикасно рјешавају конфликте и како да укључе родитеље у та рјешења.
- Учитељи треба да разумију посебне потребе сваког дјетета и да буду спремни да им помогну да превазиђу проблеме (Henderson, Mapp, 2002).

ДОСАДАШЊА ИСТРАЖИВАЊА О КОМУНИКАЦИЈИ И САРАДЊИ ПОРОДИЦЕ И ШКОЛЕ

С обзиром на значај комуникације и сарадње породице и школе, можемо издвојити сљедећа истраживања која су везана за ову тему.

Ђуришић и Духанај (2023) су истраживали укљученост родитеља у живот и рад школе у Београду, на узорку од 295 родитеља. Резултати показују да је укљученост родитеља значајна, посебно уколико учитељ није у могућности да довољно ради са дјецом. Већи степен образовања родитеља доприноси бољем раду са дјецом.

Гарсија (García, 2022) анализира како сарадња између родитеља и школа може утицати на социо-емотивни развој дјете. Пише о важност стварања позитивног окружења за учење кроз сарадњу. Травар (2021) посебно наглашава потребу за систематичним проучавањем фактора који утичу на ову сарадњу. Један од основних закључака из постојећих истраживања је да успјех дјетета у школи није условљен само наставничким приступом, већ и активношћу и укљученошћу родитеља у образовни процес. Истиче да истраживања указују на важност усаглашености између породичних и школских очекивања, као и на континуитет у васпитним стиливима, што директно утиче на дјечији развој и учење. Џоунс и Браун (Jones, Brown, 2021) истражују утицај социоекономског статуса на укљученост родитеља у образовање. Објашњавају да родитељи из различитих социоекономских позадина могу имати различите баријере у укључивању, што захтијева индивидуализоване стратегије.

Ковач (2020) пише о томе како социоекономски статус утиче на сарадњу између родитеља и школа, аутор објашњава како различити фактори могу ометати или олакшавати сарадњу. Наглашава да родитељи из нижих социоекономских слојева често имају мање могућности за активно укључивање, што може довести до разлика у образовним резултатима. У раду се предлажу мјере за превазилажење ових препрека и јачање укључености свих родитеља. Смит (Smith, 2020) истиче

значај родитељске укључености у образовни процес, посебно у контексту дигиталне комуникације. Аутор предлаже да ефикасно коришћење дигиталних алата може побољшати сарадњу између родитеља и школе.

Пахић, Риђички и Видовић (Pahić, Riđički i Vidović, 2010) су истраживали укљученост родитеља у рад школе у 30 основних школа на узорку од 1122 родитеља. Утврђено је да је комуникација са школом ријетка и углавном иницирана од стране школе. Родитељи са бољим социоекономским статусом су више укључени и склонији партнерском приступу. Станојловић (2008) је истраживао повезаност породичне средине и успјеха ученика. Резултати показују да је образовни ниво родитеља, као и материјални и социјални статус породице, значајно повезан са школским успехом дјете. Фантузо, Пери и Чајлдс (Fantuzzo, Perry, Childs, 2006) су спровели истраживање са 648 родитеља дјете основношколског узраста. Утврђено је да су самохрани родитељи и они запослени са пуним радним временом мање задовољни радом школе у односу на родитеље у браку и оне који нису запослени пуним радним временом.

Истраживања потврђују да сарадња породице и школе значајно утиче на академски успјех дјете. Дјеца чији родитељи активно учествују у њиховом образовању постижу боље резултате. Отворена и редовна комуникација између родитеља и наставника је кључна за успјех.

ЗАКЉУЧАК

За постизање успјеха у образовању, неопходно је да се школа и породица заједно ангажују у васпитнообразовном процесу. Када родитељи активно учествују у школским активностима и подржавају своју дјецу у учењу, то ствара позитивно окружење које подстиче дјецу да се труде и постижу најбоље резултате. Истовремено, учитељи морају бити спремни да комуницирају с родитељима, пружајући им повратне информације о напретку дјетета и савјете о томе како могу да помогну у кућним условима. Важно је да се родитељи и наставници редовно састају и разговарају о напретку дјетета, али и о свим потенцијалним потешкоћама или проблемима које дијете можда доживљава. Заједничко ангажовање породице и школе утиче не само на академске успјехе дјете, већ и на њихов емотивни и социјални развој. Када дјеца виде да су њихови родитељи и наставници уједињени у својој бризи и подршци, осјећају се сигурније и мотивисаније за учење. Није довољно само да се родитељи појаве на родитељским састанцима или присуствују приредбама и изложбама. Потребно је да се активно укључе у свакодневни живот школе, пратећи школске задатке дјетета, разговарајући с њим о његовим искуствима и изазовима у школи и подржавајући га у ваннаставним активностима. Родитељи треба да буду свјесни важности сваког аспекта образовања, од похађања наставе до учествовања у школским пројектима и догађајима. Такође, уче се важности комуникације и сарадње, што су вјештине које ће им бити корисне током цијелог живота. На овај начин, школа и породица постају партнери у стварању будућих генерација које су не само образоване већ и способне да се суоче са изазовима модерног свијета.

ЛИТЕРАТУРА

Almquist, Y. B., & Brännström, L. (2018). Childhood peer status and adult susceptibility to anxiety and depression: A ten-year cohort study. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 59(10), 1053-1062. <https://doi.org/10.1111/jcpp.12865>

Bower, H. A., & Griffin, D. (2011). Can the Epstein model of parental involvement work in a high-minority, high-poverty elementary school? *Professional School Counseling*, 15(2), 77-87. <https://doi.org/10.5330/PSC.n.2011-15.77>

Будимир, Н. Г. (2008.). Сарадња породице и школе у циљу мотивације даровитих ученика. *Јагодина: Педагошки факултет*.

Garbacz, S. A., Dishion, T. J., Seeley, J., Kim, H., Stormshak, E. A., Moore, K., Gau, J., Fosco, G., & Falkenstein, C. (2020). Translational research on evidence-based parenting support within

public schools: Strategies, challenges and potential solutions. У S. A. Garbacz (yp.), Establishing family-school partnerships in school psychology: Critical skills (стр. 223–244). Routledge.

Garcia, M. (2022). Family-school collaboration and children's socio-emotional development: A comprehensive review. *International Journal of Educational Psychology*, 11(1), 22-35.

Deslandes, R. (2001). A vision of home-school partnership: Three complementary conceptual frameworks. *School Community Journal*, 11(1), 9-24.

Deslandes, R., & Bertrand, R. (2005). Motivation of parent involvement in secondary-level schooling. *The Journal of Educational Research*, 98(3), 164–175. <https://doi.org/10.3200/JOER.98.3.164-175>

Đurišić, M., Bunijevac, M. (2017.). *Parental Involvement as a Important Factor for Successful Education*, Center for Educational Policy Studies Journal.

Đurišić, M., Duhanaj, N. (2023.). *Uključenost roditelja u život i rad škole*. . [Naučni rad]. Preuzeto 1. oktobra 2023. godine sa: <https://www.researchgate.net/publication/>

Edwards, R., & Alldred, P. (2000.) *A typology of parental involvement in education centring on children and young people: negotiating familialisation, institutionalisation and individualization*, *British Journal of Sociology of Education*.

Epstein, J. L. (2001). *School, family, and community partnerships: Preparing educators and improving schools*. Boulder, CO: Westview Press

Epstein, J., Sanders, M., Simon, B., Salinas, M., Jansorn, N., & Van Voorhis, F. (2002). *School, family, and community partnerships: Your handbook for action* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Corwin

Илић, М. (2010.). *Породична педагогија (прво издање)*. Мостар: Наставнички факултет универзитета „Џемал Биједић“, Бања Лука: Филозофски факултет.

Јовановић, М. (2014.). *Комуникација и сарадња између породице и школе*. Београд: Дефектолошка школа.

Jones, L., & Brown, R. (2021). Socioeconomic status and parental involvement: Addressing the barriers to family engagement. *Educational Researcher*, 50(2), 98-107.

Ковач, Ј. (2020). Социо-економски аспекти сарадње породице и школе, 15(2), 88–102.

Kraft, M. A., & Dougherty, S. M. (2020). Teacher-parent communication and student performance: Experimental evidence from a low-cost communication policy. Harvard University. https://scholar.harvard.edu/files/mkraft/files/kraft_dougherty_teacher_communication_jree.pdf

Kretch, K. S., & Adolph, K. E. (2013). Cliff or step? Posture-specific learning at the edge of a drop-off. *Child Development*, 84(1), 226-240. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2012.01842.x>

Mandić, P., Radovanović, I., Mandić, I. (2000.). *Uvod u opštu i informatičku pedagogiju*. Београд: Учитељски факултет, Центар за усавршавање руководиоца у образовању.

Martinčević, J. (2011). *Školska kultura kao čimbenik odgojne nastave*. Zadar.

Mitchell, B. D. (2024). Families and Schools Together: Designing a Model for University-Community Partnerships to Support Home-School Collaborations. *Contemporary School Psychology*. <https://doi.org/10.1007/s40688-023-00404-5>

Pahić, T., Ridički, M. R., Vidović, V. V. (2010.). *Uključenost roditelja u život škole: Percepcija roditelja opće populacije i predstavnika roditelja u školskim tijelima*. [Naučni rad]. Preuzeto 1. oktobra 2023. godine sa: <https://www.hrcaak.srce.hr/file/101919>.

Половина, Н. (2008.). *Доприноси школе грађењу партнерства са родитељима*. Београд: Институт за педагошка истраживања.

Smith, J. (2020). The role of parental involvement in the digital age: Enhancing family-school partnerships. *Journal of Educational Technology*, 15(3), 45-58.

Спасојевић, П. (2011.). *Породична педагогија и одговорно родитељство*. Издавачко предузеће „Нова школа“ Лакташи, Бијељина: Универзитет у Источно Сарајеву Педагошки факултет.

Станојловић, Д. Б. (2008.). *Основи педагошке дијагностике (друго издање)*. Београд:

Просветни преглед.

Suzić, N. (2005.). *Pedagogija za XXI vijek*. Banjaluka: TT- Centar – Teacher Training Centre.

Травар, М. (2021). *Педагошке основе успостављања континуитета на почетним нивоима васпитно-образовних система*. Универзитет у Источном Сарајеву: Педагошки факултет Бијељина..

Fantuzzo, J., Perry, M., Childs, S. (2006). *Parent Satisfaction with Educational Experiences Scale: A multivariate examination of parent satisfaction with early childhood education programs*. [Научни рад]. Preuzeto 1. oktobra 2023. godine sa: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0885200606000202>

Henderson, A. T., & Mapp, K. L. (2002). *A new wave of evidence: The impact of school, family, and community connections on student achievement*. Austin, TX: Southwest Educational Development Laboratory.

Džinović, V., Pavlović, J. i Milošević, N. (2007). *Saradnja porodice i škole kao odnos međuzavisnosti: kako roditelji konstruišu probleme*. Institut za pedagoška istraživanja, Beograd.

Wilder, S. (2014). Effects of parental involvement on academic achievement: A meta-synthesis. *Educational Review*, 66(3), 377–397. <https://doi.org/10.1080/00131911.2013.780009>